

# Eterns entusiaster blir allt färre

REKLAMRADIOÄGARE KÖPER UPP SÄNDNINGSTID I NÄRRADION VIA BULVANER

Tanken med närradio var att föreningar skulle få möjlighet att sprida sina åsikter. Den skulle slå vakt om medborgarnas yttrandefrihet. I stället håller den kommersiella reklamradion på att ta över. På tio år har en tredjedel av de föreningar som sänder närradio kastat in handduken.

I **BEGYNNELSEN, 1979**, var det julafton för närradion. Kyrkor och politiska föreningar sände radio, ungdomsföreningar gjorde julprogram från pojkrummet, stationer för bevarandet av rock pumpade ut hårda gitarriff och studentradion puffade för evenemang och informerade om sådant som hör studentlivet till. 1989 lyssnade 12 procent av stockholmarna på närradio.

1997, då den senaste mätningen gjordes, var siffran nere på 9 procent. De närradioföreningar som överlevt är i stort sett bara studentradion, religiösa samfund och några få entusiaster med ett specialintresse.

– De politiska och humanistiska föreningarna har avtagit starkt, säger Lennart Franklin på Stockholms Närradioförening. Många har gett upp för att det är för dyrt för en ideell förening att sända närradio. I dag är Filadelfiakyrkan störst, tillsammans med studentradion.

**DET SOM SKILJER** närradion från reklamradio är effekten. Man når inte lika många lyssnare och har inte heller som mål att nå så många som möjligt. Ämnena är också mer specialiserade. Lennart Franklin sänder Filadelfiakyrkans närradioprogram Radio Rörstrand:

– I vårt program berättar vi om Jesus, säger han. Vi sänder ingen musik utan budskap och vi tittar på samhällsfrågor ur ett kristet perspektiv.

Även om Filadelfiakyrkan är näst störst i närradion i Stockholm är man långt ifrån glansdagar på 1980- och början av 1990-talet.

– För fem år sedan kände 10 procent av stockholmarna till våra sändningar. Nu ligger antalet lyssnare på mellan 1 och 3 procent.

Men de trogna lyssnarna, främst äldre människor som ogillar "skvalradio", finns kvar. Flera gånger i veckan hör människor av sig till studion.

– Gör vi en miss så ringer människor och undrar vad vi håller på med, säger Lennart Franklin. Vi har också ett önskeprogram dit lyssnare brukar ringa. I huvudsak rör det sig om personer över 50 år.

**EN ORSAK TILL ATT** närradion är i kris är att det är dyrt att sända musik. Under närradions första år var det gratis. Numera tar organisationerna Stim (Svenska Tonsättarens Internationella Musikbyrå), IFPI (International Federa-



Närradiostationen UFS kan liknas vid tidskriften Illustrerad Vetenskap i radioformat. På lördagseftermiddagar spelar man in ett debattprogram i en studio i Aspunden.

ration of the Phonographic Industry) samt Sami (Svenska Artisters och Musikers Intresseorganisation) betalt av föreningar som sänder musik som finns utgiven på skiva eller CD.

**MUSIKAVGIFTEN** kan ligga på cirka 130 kronor per sändningstimm. Närradion får alltså betala lika mycket för att sända musik som den kommersiella radion.

– Det är fruktansvärt, säger Lennart Franklin. Ett antal föreningar har lagt av för att de inte har råd att sända musik. Radio blir tråkigare utan musik. Att samla in pengar till ideell verksamhet har blivit tyngre med åren.

Det som från början skulle vara föreningslivets stencilapparat i etern har bytt skepnad. Närradio handlar inte längre bara om yttrandefrihet för föreningsfolket. Stora mediejättar som Bonniers och MTG har börjat intressera sig för den. Anledning-

## METROFAKTA/ STOCKHOLMS NÄRRADIOSÄNDARE

I Stockholms stad finns fem närradiosändare. Dessutom når närradion hushåll i länet via kabel-TV-nätet.

Stockholm 88,0 Mhz och 95,3	Räckvidd 400 000 hushåll
Stockholm Järva 91,1	120 000 hushåll
Stockholm Sydost 101,1	140 000 hushåll
Stockholm Sydväst 88,9	150 000 hushåll
Stockholm Västerort 90,5	120 000 hushåll

en är att närradion 1993 fick tillstånd att sända reklam.

– Maskeradverksamhet är ett växande problem, säger Lennart Franklin. Sedan reklamen blev fri i närradion finns det en vinstmöjlighet.

**REKLAMEN SKULLE** rädda föreningar med dålig ekonomi. I stället förvärrade den krisen

inom närradion. Bulvaner började köpa upp sändningstid och mystiska föreningar utan budskap poppade upp.

**DET BLIR ALLT** vanligare att föreningar bildas på papperet och börjar köpa upp sändningstid utan att behöva betala in pengar till staten.

Man slipper nämligen den vanliga reklamradions avgifter och gör på så sätt ett klipp. Ideellt arbetande radioamatörer ersätts i bästa fall av proffs. På vissa håll har programledare ersatts med CD-växlare som spelar musik omväxlande med reklaminslag.

– Det kommersiella tränger ut det ideella i närradion, konstaterar Lennart Franklin.

Medan de politiska, religiösa och kulturella föreningarna blir allt sällsyntare i närradion blir de specialinriktade programmen desto fler. Populärast är invandrarföreningarnas program.

SAMTLIGA TEXTER: VIVVI TOIKKANEN

## Programledaren som bytte sida

**En äldre, kepsprydd man, bosatt långt ute i förorten, som sänder obskyr musik från sin källare. Nidbilden av en närradiofantast stämmer knappast in på Eric Paglia på Rocket, stationen som tog vid där Bandit slutade.**

Sedan 1979 då närradion föddes har Eric Paglia rockat i etern. Han började på radio Bandit när den var engelskspråkig.

**Ut med hitlisterock**

Stationen sände rock med attityd och blev känd för sina egensinniga programledare. Senare blev Bandit svenskspråkig och bytte musikalisk inriktning. Rockklassiker byttes mot hitlistemusik, egensinniga programledare tonades ned. De engelska programledarna sparkades.

– Då körde vi igång med Rocket, rock home of Stockholm, i stället, säger grundaren Eric

Paglia. Det var en befrielse. Om vi vill så pratar vi i tio minuter mellan låtarna. Eller inte alls. Vi väljer själva.

Ut äkte hitlistornas så kallade rock. Nu är det Rolling Stones, Hendrix och andra klassiker som gäller, blandat med tyngre och nyare tongångar. Attityden är tillbaka. Stationens första sändning för fyra år sedan inleddes med Ramoneslåten "Do You Remember Rock 'n' Roll Radio". Och visst mindes lyssnarna:

**Svårare att få pengar**

– Vi har ungefär 12 000 lojala lyssnare, säger Eric Paglia. En del av våra lyssnare har blivit en del av programmet. Vissa har blivit DJs, andra har blivit återkommande karaktärer.

Det är inte lika lätt att få en närradiostation att gå runt som en kommersiell. Eric Paglia har erfarenhet av båda sidor.

## Göteborgskatastrofen gav central radiostation

**Efter katastrofbranden i Göteborg där 63 invandrungsdomar miste sitt liv spelade närradion en stor roll för de anhöriga. Man hade sändningar på ett flertal språk och anordnade telefonväktarier.**

### METROFAKTA/ OLIKA RADIOTYPER

- I Sverige finns fyra typer av radio
- Riksradio (Sveriges Radio)
- Lokalradio (Sveriges Radio)
- Privat lokalradio (Reklamradio)
- Närradio (Föreningsradio)

Branden i Göteborg gjorde att man insåg betydelsen av en levande närradio. Därför har man nu en central närradiostation. Det underlättar för föreningar men knapp ekonomi som inte har råd att hyra egen lokal och studio. Även om man ännu inte kommit dithän i Stockholm så är många invandrarföreningar aktiva i närradion.

Här finns bland annat sändningar från bolivianska kulturföreningen, det azerbadzjanska programmet "Sahad" och Iransvenska Arbetarsolidaritetskommitténs program "International". Just invandrarföreningarnas program är de som lockar flest lyssnare.

– Vårt program är känt över hela Stockholm, säger Sharku Shali, programledare för kurdiska kulturföreningens program som sänds varje torsdag och söndag.

Programmet mixar kurdisk kultur med dito politik. För att lätta upp har man ibland kurdiska sångtävlingar.

**Nischning viktigt**

Radio Unga Forskare Stockholm har också valt att nischas sig.

– Radio UFS är tidningen Illustrerad Vetenskap i radioformat, förklarar programchefen Erik Zalis. Vi vänder oss främst till vetenskapsintresserade ungdomar på gymnasiet och högstadiet.

Till vetenskapsredaktionen har man knutit till sig matematiker och doktorer. Ofta har man teman. En serie handlade om planeterna, en annan om hur man tämjer en robot, ytterligare en om hur man knäcker krypterat kodspråk. Musiken har också den en viktig plats i programmet.

– Vi är så gott som ensamma om att sända vetenskapsprogram i närradion, säger Erik Zalis. Det är ett måste att nischas sig.

**Dator gör radioprogram**

Han har lång erfarenhet av närradio. Och Erik Zalis gör allt för att den ska få leva vidare. Han håller kurser i hur man sänder närradio. UFS har också en hemsida där man kan lyssna på vetenskapsföreläsningar och lära sig mer om ljudteknik. Man har också tagit fram ett datorprogram som gör radioprogram.

– Jag ser inte kommersialiseringen som ett hot mot närradion, säger han. Det riktiga hotet är alla regler och lagar. Om någon är en talang när det gäller att sända radio ska han eller hon inte behöva fylla i drivor av papper.

Det är staten som ger en förening sändningstillstånd. Har man det kan man alltså kräva att få sända sitt program, även om det innehåller extrema åsikter. Övertramp kan anmälas till granskningsnämnden.



Erik Paglia sänder rock i närradiostationen Rocket.

– Det är svårare att få pengar, säger han. Dessutom är det svårare att hitta lyssnare eftersom vi inte sänder 24 timmar om dygnet som till exempel NRJ. Rocket måste upptäckas aktivt eftersom

vi bara sänder mellan 14 och 18 på vardagarna. Men jag är envis och tror på bra radio – jag gör inte detta för pengarna, jag gör det av kärlek till musiken, säger Eric Paglia.

## Alfons och Molly hos Club Metro



59:-



"Vem spökar Alfons Åberg?" Club-pris 55:- (ord. pris 79:-).  
 "Mera monster, Alfons!" Club-pris 55:- (ord. pris 79:-).  
 Alfons-t-shirt 100-140 cl Club-pris 59:- (ord. pris 99:-).  
 Alfons-t-shirt S-M Club-pris 79:- (ord. pris 129:-).  
 Molly-docka Club-pris 79:- (ord. pris 145:-).  
 Dessutom många boktitlar om Molly.  
 Gäller så långt lagret räcker.

**Club metro**

Club Metro finns i Gallerian/Hamngatan.  
 Öppet vard 10-19, lörd 10-17, sönd 12-16.